

pupils of boarding schools and their readiness for life. The survey also found that the teachers express their confidence that educational work with pupils and their further social adaptation and socialization are successful enough. But general agreement of the respondents for positive assessment of activities of boarding schools does not match with the answers on the specific questions about the key aspects of educational work. 35,6% of teachers accept the need to low the requirements for different types of tests because most of the pupils are unable to assimilate knowledge and skills. 22,3% of respondents consider that pupils of boarding schools make not completely objective assessment of their own possibilities and capacities for adult life after graduating. Only 48,2% of teachers express their confidence in pupils' abilities and intellectual development.

Based on the results of the sociological survey, teachers of boarding schools consider that the development of personal characteristics of their pupils do not fully correspond to their successful socialization and independence in the after-school life. The teachers claim that the lack of such personality traits as responsibility, self-confidence, self-dependence, insistence, initiative is the reason of difficult socialization of the boarding school graduates and leads to the formation of the external locus of control, paternalistic and consumer lifestyle. The purpose of educational work with pupils in the boarding schools is the development of mentioned positive personal qualities. And the priority of educational work should be given to practical-oriented methods instead of conversations and moralizing because practical training affords pupils the opportunity to have direct experience with problem solving. According to the teachers' opinion, there is a variety of positive characteristics and features of boarding schools. One of them is a strong sense of community and, as a consequence – communicability of pupils. Another positive feature of boarding schools is the possibility for teachers to monitor the life path of their pupils after graduating the educational establishment (47,4% – more than five years, 39,5% – up to five years). In addition, respondents express their hope that most of boarding schools graduates will get into the institutions of higher education instead of technical and vocational training schools.

Key words: *boarding schools, boarding schools teachers, boarding schools pupils, boarding schools reform.*

УДК 316.28:316.723

Б. В. Слющинський

ВПЛИВ ЕТНОНАЦІОНАЛЬНОГО СКЛАДУ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО ПРИАЗОВ'Я НА ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ СПІЛЬНОТИ СУЧАСНОГО РЕГІОНУ

У статті розглядаються етноструктура та етноконфесійні угруповання, що утворилися на теренах українського Приазов'я. Автор досліджує чинники, які вплинули на сьогодишній стан віросповідання в регіоні, етнокультурні відносини, пошук ідентичностей і доводить, що в результаті зазначених впливів відбуваються процеси структуризації масової свідомості суспільства.

Ключові слова: *етнокультура, етноконфесії, ціннісні орієнтації, ідентичність, структуризація.*

Розглядаючи ціннісні орієнтації та настанови спільнот, не можна не враховувати етнокультуру і етноконфесійні впливи. В українському Приазов'ї, крім православ'я,

католицизму, ісламу та ін., значну роль відіграли старообрядці (є вони і сьогодні). На території Донецької області старообрядцями з Курської, Могильовської та Воронізької губерній було засновано поселення Ольховатка (1720 р.). За даними Всеросійського перепису 1897 р. у Слов'янсько-сербському, Маріупольському та Бахмутському повітах налічувалося 7370 душ старообрядців [1, с. 287–288]. На початок ХХ ст. із 3 тис. населення Вільхівки 2614 осіб було старовірами. Крім того, на території Катеринославської губернії дисперсно проживали представники інших старообрядницьких течій та течій православного толку – безпопівці (у 2-х селищах Маріупольського повіту їх мешкало 28), духовні християни (духобори, молокани, новоізраїльтяни) [2, с. 213–239]. Враховуючи й те, що регіон українського Приазов'я ще й багатонаціональний, що також впливає на формування ціннісних орієнтацій та настанов, то порушена проблематика є досить актуальною. Адже, поєднання етнокультур та етноконфесій створює особливі ціннісні орієнтації та настанови спільноти, які регулюють соціальні відносини у суспільстві, визначаючи їх загальну спрямованість та поведінку.

Отже, метою чинної статті є дослідження впливу етнонаціонального складу населення регіону, його етноконфесійного спрямування на формування ціннісних орієнтацій та настанов сучасного населення українського Приазов'я.

Для досягнення вищезазначеної мети потрібно вирішити наступні завдання:

1. дослідити етнонаціональний та етноконфесійний склад населення українського Приазов'я в історичному аспекті;
2. виявити зразки взаємодії людей різних національностей та віросповідань у сучасному українському Приазов'ї, що впливають на формування ціннісних орієнтацій та настанов населення регіону.

Слід зазначити, що дану проблему досліджувало багато відомих вчених, як зарубіжних, так і вітчизняних. Серед них М. Араджіоні, Д. Багалеї, Ю. Габермас, А. Гедьо, А. Дингес, Ю. Іванова, Р. Інглехарт, Г. Клепалова, В. Наумко, М. Наумова, І. Пономарьова, А. Ручка, Я. Шашкевич, та ін. Вони вивчали як історію заселення регіону, так і специфіку формування етнонаціональних та етноконфесійних відносин, доводячи, що даний регіон формує досить складний соціокультурний простір, що відбивається на всьому: від буттєвісних відносин до професійної орієнтації, від ціннісних орієнтацій, настанов та соціокультурних практик до управлінської культури.

Досліджуючи історію регіону, потрібно зазначити, що з ХVІІІ ст. цей край почав досить активно заселятись. На південному заході Маріупольського повіту поряд з грецькими селами з'явилися болгарські. Всього до Приазов'я з Буджаку переселилося до 30 тис. болгар, якими тут було засновано 38 поселень [3, с. 21–23]. У Приазов'ї поселилися грузини, які розмовляли татарською мовою [4, с. 29]. Вони заснували в Маріупольському повіті с. Георгіївку (Гнатівна). Компактні поселення мали албанці (вихідці з с. Каракурт (Жовтневе) у Південній Бессарабії) [5, с. 36]. Дисперсно були розселені в регіоні чехи, білоруси, цигани, поляки. Серед іноземних колоністів були і євреї. Характерним для єврейської громади було збереження релігійних традицій та приписів, спроби організувати національну освіту, аматорські мистецькі центри, будівництво культових споруд тощо.

Стосовно німців, то в Маріупольському повіті було 17 німецьких колоній. У релігійному плані німецькі переселенці неоднорідні: серед них були лютерани (на 1897 р. в Маріупольському повіті з 19 104 осіб, що спілкувалися німецькою мовою, 11 720 були лютерани [6, с. 77], а також католики, кальвіністи, меноніти (сьогодні менонітів немає)). Однак, слід зазначити, що не всі меноніти були етнічними німцями: серед них були й флананці, фризи, нижні саксонці. Також слід зауважити, що у 50–60-х

рр. XIX ст. у німецьких колоніях поміж менонітських, кальвіністських, лютеранських громад під впливом європейського пієтизму виникають так звані братства штундер, які сприяли виникненню українського штундизму. У 60-х рр. XIX ст. під впливом проповідей західних місіонерів серед менонітів й штундистів, а також серед представників інших конфесій починає поширюватися баптизм. У 60–70-х рр. баптистський рух виходить за межі німецьких поселень, починає формуватися українсько-російський баптизм. Крім цього, німецькі поселення стали базою для поширення на південноукраїнських землях наприкінці 80-х рр. XIX ст. адвентизму [7, с. 240–262].

Численну групу населення українського Приазов'я склали татари кримські та поволзькі. Більшість татар належало до мусульманського віросповідання. Відомо, що на Донеччині на початку XX ст. існувало дві мечеті (у Макіївці та у Луганську) і кілька молитовних будинків у робітничих селах. Кількість мусульман за даними Довідкової книги Катеринославської єпархії [8], мешкало 1 272 мусульманина.

З відміною кріпацтва у 1861 р. відбувається черговий етап землеробської колонізації українського Приазов'я вихідцями як з українських, так і з російських губерній. Слід відмітити масовий прилив населення з російських регіонів, викликаний індустріалізацією Приазов'я, що значною мірою змінило етнокультурну картину регіону. Крім того, масове переселення стало початком ліквідації побутової ізоляції окремих етнічних груп (мовної, психологічної, конфесійної, соціально-економічної), що пришвидшило процеси міжкультурного обміну, вплинуло на зміни у ціннісних орієнтаціях та настановах. Ці процеси ще більше посилювалися у радянську добу, коли внаслідок так званих оргнаборів у промислові центри індустріального Приазов'я, переселялися представники різних народів, перш за все, росіяни. Це можна вважати початком періоду асиміляції та гібридизації.

Характерно, що «індустріальні» переселенці вже з самого початку селилися розпорошено, що в умовах форсованої індустріалізації, швидкого зростання кількості робітників та міського способу життя прискорювало їхню асиміляцію та гібридизацію, а значить – втрату національних ознак. У ряді випадків єдиним, що сприяло збереженню національної самосвідомості, була релігія, аматорські колективи, певні періодичні видання, але процеси атеїзації населення, ліквідація періодичних видань, що виходили національною мовою (арешт і розстріл редакторів), закриття, наприклад, грецького театру та арешт його учасників, що відбувалися у радянські часи, негативно вплинули й на цей фактор. Все це позначалося на формуванні ціннісних орієнтацій та настанов населення українського Приазов'я, бо в них вселявся з одного боку переляк, а з іншого – утруднений пошук своєї ідентичності. Адже відразу ж після отримання Україною незалежності, почався процес повернення своєї національності (греки, євреї) і масове створення етнонаціональних об'єднань. Як показали результати глибинного інтерв'ю, на перше місце вони ставили збереження своєї національної культури.

Економічні, соціальні та політичні процеси формували «нову» людину з її сучасними ціннісними орієнтаціями та настановами. Відбувається деяка втрата духовності. Релігія відходить на другий план, хоча кількість культових споруд збільшується. Сьогоднішнє молоде покоління найголовнішим вважає матеріальне. Відбувається, так би мовити «матеріалізація» у розумінні матеріального забезпечення.

Сучасні студенти у своїх анкетах виносять запитання щодо матеріального забезпечення на передній план. Планування дітей у своїх існуючих чи майбутніх сім'ях ставлять у залежність від матеріального забезпечення. Дійсно покоління від покоління відрізняється ціннісними орієнтаціями та настановами. А ще, вимоги часу виховують нове, дещо замкнене буття. Кожна група прагне самостійності, починаючи від

маленького колективу, сім'ї і закінчуючи більш великими угрупованнями. Але тут є суттєва відмінність «*наших*» мешканців від «*їхніх*» (західноєвропейських). Свідомість «*наших*» мешканців, у першу чергу спрямована на задоволення своїх матеріальних благ, а «*їхніх*» – на якість цих благ.

Як стверджує американський політолог і соціолог Р. Інглехарт, у суспільній свідомості населення розвинених західних країн відбуваються повільні (але незворотні) зсуви в системі цінностей від пріоритетів, які віддані традиції, повазі до влади і матеріальному добробуту в бік цінностей незалежності й емансипації особистості, особистого задоволення, самоствердження. Це відбувається завдяки певній привабливості, престижу, авторитету конкретних особистісних взірців культурного споживання [9, с. 16–17]. На думку вченого, у суспільстві змінюються ціннісні пріоритети, відбувається перехід від пріоритету цінностей «*матеріалізму*» до пріоритету цінностей «*пост матеріалізму*». Під цінностями «матеріалізму» він має на увазі преференції стосовно фізичної і психологічної безпеки та добробуту, а під цінностями «пост матеріалізму» – виявлення незалежності до групи, самовияву та якості життя. Якщо ж із цієї позиції подивитись на сучасне життя пересічного громадянина нашої держави, то можна побачити, що у переважаючій більшості, саме зараз спільнота підійшла до «матеріалістичного» циклу, хоча повністю відкидати «пост матеріалістичний» не можна, бо вже молодь віддає перевагу не тільки матеріальному забезпеченню, але й якості життя. Саме у молоді настав період радикальної зміни цінностей та настанов. Це викликано процесами глобалізації, і перш за все, – культурної. Відбувається, так би мовити, поява нової «глобалізаційної соціалізації», яка поєднує «свої» взірці культурного споживання з «їхніми». Як показують дані дослідження, сьогодні створюється нова когорта населення, яка досить в короткий проміжок часу змінилася і змінила свої ціннісні пріоритети. Вона «відірвалася» від ціннісних орієнтацій та настанов своїх батьків, але ще не «примкнула» до «пост матеріалістичних», і знаходиться десь у «дорозі». Тут буде доречно використати результати аксіомоніторингу, проведеного фірмою «Соціс» спільно з відділом соціології культури та масової комунікації Інституту соціології НАН України у 1994, 1997 і 2000 рр., результати якого дали підстави для висновків щодо найпоширеніших типів серед громадян сучасного українського суспільства. Адже, під впливом соціетальних умов населення України стає дедалі матеріалістичнішим у своїх засадових соціальних установах. Це протилежне тим культурним зсувам, які відбуваються у західних суспільствах [10, с. 188–189]. Кількість громадян, зорієнтованих суто матеріалістично, збільшилася з 92% у 1994 р. до 95% – 2000 р. (Розподіл відповідних ціннісних типів у 1994–2000 рр. серед населення України див. у табл. 1).

Таблиця 1

Зростання матеріалістичних установок (%)

Ціннісні типи	1994	1997 р.	2000 р.
Чистий матеріалістичний	79	68	76
Змішаний матеріалістичний	24	13	19
Змішаний постматеріалістичний	6	7	4
Чистий постматеріалістичний	1	1	1

Як свідчать дані табл. 1, для населення України першочерговою проблемою є проблема елементарного виживання.

Зробимо порівняльний аналіз аналогічних досліджень, проведених у Донецьку. Отримані дані дозволяють констатувати, що сьогодні з різних причин для більшості населення міста більш-менш чітко виражена орієнтація на матеріалістичні цінності,

тобто на умови і можливості елементарного виживання. Це співпадає з даними по Україні. Опитування в Маріуполі показують ідентичні результати. У цьому плані населення Донецька та Приазов'я суттєво відрізняються від населення країн Західної Європи та США, в аксіологічній свідомості яких орієнтація на матеріалістичні цінності зустрічаються набагато рідше. У той же час, при порівнянні аксіологічних характеристик мешканців Донецької області з аналогічними показниками населення України в цілому [10, с. 189], ціннісна свідомість перших виглядає більш креативною, оскільки в ній спостерігається менш виражена орієнтація на цінності постматеріалістичні.

Слід відзначити й те, що емоційно-оцінювальні ставлення носіїв постматеріалістичних орієнтацій до системи соціальних умов, яка склалася і до свого місця в них, характеризувалась більш високими позитивними оцінками, ніж у носіїв матеріалістичних орієнтацій. Як показують результати дослідження, у чистих постматеріалістів рівень соціального самопочуття дещо вищий, ніж у чистих матеріалістів. Ці відмінності у рівні соціального самопочуття визначались в основному, за рахунок того, що постматеріалістичні в цілому демонстрували більш високі оцінки заможності у таких сферах соціального життя як професійно-трудова, рекреаційно-культурна і особистісна (табл. 1). У той же час, в них чітко проглядається і більш критичне ставлення до деяких органів влади і суспільних інститутів. Напр., їм у більшій мірі, ніж матеріалістично орієнтованій частині населення, притаманна недовіра до Кабінету Міністрів (відповідно, 52% проти 38%), до Верховної Ради (70% проти 51%), до суду (61% проти 48%), до газет (33% проти 20%) і до телебачення (34% проти 19%).

Проаналізуємо відмінності індексів заможності в окремих сферах соціального життя мешканців Донеччини (табл. 2).

Таблиця 2

Відмінності індексів заможності в окремих сферах соціального життя у донеччан з різними ціннісними орієнтаціями

Сфери соціального життя	Постматеріалістичні типи			Матеріалістичні типи			Рівень значущості відмінностей середніх
	Людина	Середній бал за шкалою 1-3 бала	Стандартн е відхилення	Людина	Середній бал за шкалою 1-3 бала	Стандартн е відхилення	
Професійно-трудова	82	2,09	0,56	491	1,96	0,55	0,047
Рекреаційно-культурна	82	1,76	0,55	491	1,59	0,49	0,007
Особистісні якості	82	2,18	0,63	491	2,01	0,59	0,014

Щоб деталізувати специфіку окремих типів ціннісних орієнтацій донеччан, у даному дослідженні вони розглядаються через призму розгорнутої батареї цінностей. Попередньо слід відзначити, що в системі аксіологічних преференцій населення Донецька в цілому домінують вітальні цінності, характерні для кризового і нестабільного суспільства: міцне фізичне і психічне здоров'я (середній бал за шкалою 0-6 балів – 4,91), благополуччя дітей (4,89), міцна сім'я (4,82), матеріальна забезпеченість (4,73) і загальний хороший стан в країні (4,60). Периферія цієї системи утворена такими демократичними цінностями, як можливість критики владних структур (3,48), політичний суверенітет республіки (3,39), прагнення до того, щоб

ідеали демократії стали важливішими ніж гроші (3,34) і участь в громадсько-політичних об'єднаннях, партіях і організаціях (2,23). На периферії виявилась і можливість підприємницької ініціативи (3,46). Таким чином, виявлена за цією методикою система ціннісних орієнтацій донеччан практично не відрізняється від системи ціннісних орієнтацій України в цілому.

Отже, використання цієї методики дає можливість більш детально дослідити ціннісні орієнтації в окремо взятому регіоні. Якщо отримані дані порівняти із всіма проведеними раніше дослідженнями, то побачимо, що все підтверджується і з впевненістю можна говорити, що сьогодні відбувається певна зміна ціннісних орієнтацій і настанов, а це впливає на зразки взаємодії людей у даному регіоні. Зразки взаємодії відповідають відповідним культурним епохам, які їх і породжують. Тобто, вони мають соціокультурний характер.

На думку А. Ручки [11, с. 196], кожна доба має свої домінуючі особистісні взірці, яким так чи інакше наслідують люди. Проте існують також особистісні взірці, котрі притаманні окремим соціокультурним середовищам, субкультурам, соціальним групам і верствам, а також етнонаціональним утворенням: міським, сільським, елітним, професійним, регіональним, маргінальним тощо, саме вони впливають на формування ціннісних орієнтацій та настанов спільноти. Привабливість чи престиж певних особистісних орієнтацій та настанов може згодом змінюватись під впливом різноманітних чинників: кардинальної зміни умов економічного життя, еміграції, контактів з новими людьми, подорожей і т. ін. У нашому випадку під новими людьми слід розуміти різні етнонаціональні групи, їхню постійну змінність. Звичайно, слід сюди додати й те, що у молоді ціннісні орієнтації та настанови одні, у дорослих – інші, а у людей похилого віку – ще інші. Крім цього, потрібно зважити й на те, що ціннісні орієнтації та настанови у більш похилому віці – це перегуки із своєю молодістю, – вони ніби загальмовують деякий поступальний рух, який виникає у суспільстві. Звичайно, на них впливає ціла низка інститутів виховання та освіти, і на першому місці – інститут сім'ї, де закладається фундамент для вироблення особистісних ціннісних орієнтацій та настанов. Весь процес соціалізації людини – це постійна їх зміна. Слід зазначити, що структура населення, переважання тих чи інших видів виробництва, наявність навчальних закладів різних ступенів акредитації, рельєф, густота населення, географічне оточення і т. ін. впливає на формування ціннісних орієнтацій та настанови людини.

Підсумовуючи, можна сказати, що:

– ціннісні орієнтації та настанови мають свою специфіку;
– сучасні глобалізаційні процеси з одного боку, породжують риси однорідності, а з іншого, – вони не тільки не позбавляють спільноту різноманітних умов життя, що склалися в регіоні, а й призводять до артикуляції специфічних рис локально-регіональних спільностей, до зростання значення культурних відмінностей, до плюралізації культурних форм і сегментації соціальних структур, до появи нових політичних, етнічних і організаційних розмежувань;

– соціальні перетворення, які сьогодні відбуваються у світі в цілому, і в Україні зокрема, викликають неоднозначні відносини у різних регіонах України, які залежать від етнонаціонального складу населення, їхніх ціннісних орієнтацій та настанов. Одні з них розглядають соціальні зміни як загрозу для свого соціального «виживання» у даній чіткості, інші, навпроти, вбачають у суспільних перемінах шанси укріплення своїх соціальних позицій чи набуття нового, більш високого статусу. Звідси соціальна ідентичність сама стає цінністю індивіда і спільностей, що відкриває нові можливості для розуміння і пояснення їхньої поведінки і дій. Це означає, що певні моральні,

естетичні, релігійні, пізнавальні, прагматичні та інші цінності можуть виступати генералізованою основою легітимної поведінки людей і в демократичному суспільстві без урахування цього неможливо здійснювати ефективно управління. Все це пов'язане із процесом сучасної структуризації масової свідомості, яка відбувається зараз у суспільстві.

Список використаної літератури

1. Клепалова Ю. Г. З історії старообрядництва в Донбасі / Г. Ю. Клепалова, І. Г. Луковенко // Історія України. Маловідомі імена, події, факти : зб. ст. – Київ-Донецьк, 2001. – Вип. 18. – С. 287–288 ; Klepalova Yu. H. Z istoriï staroobriadnytstva v Donbasi / H. Yu. Klepalova, I. H. Lukovenko // Istoriiia Ukrainy. Malovidomi imena, podii, fakty : zb. st. – Kyiv-Donetsk, 2001. – Vyp. 18. – S. 287–288
2. Справочная книга о Екатеринославской епархии за 1913 г. – Екатеринослав, 1914. – 488 с. ; Spravochnaya kniga o Yekaterinoslavskoy eparkhii za 1913 g. – Yekaterinoslav, 1914. – 488 s.
3. Наумко В. Формування сучасного етнічного складу населення України / В. Наумко // Етнонаціональні процеси в Україні: історія та сучасність. – Київ : Головна спеціалізована редакція літератури мовами національних меншин України, 2001. – 424 с. ; Naumko V. Formuvannia suchasnoho etnichnoho skladu naseleння Ukrainy / V. Naumko // Etnonatsionalni protsesy v Ukraini: istoriia ta suchasnist. – Kyiv : Holovna spetsializovana redaktsiia literatury movamy natsionalnykh menshyn Ukrainy, 2001. – 424 s.
4. Калоеров С. А. Заселение Приазовья греками / С. А. Калоеров // Межэтнические культурные связи в Донбассе: история, этнография, культура : зб. наук. пр. – Донецк, 2000. – Вип. 67. – С. 14–36 ; Kaloerov S. A. Zaselenie Priazovya grekami / S. A. Kaloerov // Mezhetnicheskie kulturnye svyazi v Donbasse: istoriya, etnografiya, kultura : zb. nauk. pr. – Donetsk, 2000. – Vip. 67. – S. 14–36
5. Культура і побут населення України / кер. авт. кол. В. І. Наумко. – Київ : Либідь, 1991. – 232 с. ; Kultura i pobut naseleння Ukrainy / ker. avt. kol. V. I. Naumko. – Kyiv : Lybid, 1991. – 232 s.
6. Иванова Ю. В. Особенности формирования хозяйственного комплекса многонационального района Приазовья / Ю. В. Иванова // Культурно-бытовые процессы на юге Украины / под ред. Ю. В. Ивановой. – Москва : Наука, 1979. – С. 74–91 ; Ivanova Yu. V. Osobennosti formirovaniya khozyaystvennogo kompleksa mnogonatsionalnogo rayona Priazovya / Yu. V. Ivanova // Kulturno-bytovye protsessy na yuge Ukrainy / pod red. Yu. V. Ivanovoy. – Moskva. : Nauka, 1979. – S. 74–91
7. Дынгес А. А. Римско-католическая церковь в Приазовье в начале XX в. / А. А. Дынгес // Летопись Донбасса : краеведческий сб. – Донецк, 1994. – Вып. 2. – С. 107–111 ; Dynges A. A. Rimsko-katolicheskaya tserkov v Priazove v nachale XX v. / A. A. Dynges // Letopis Donbassa : kraevedcheskiy sb. – Donetsk, 1994. – Vyp. 2. – S. 107–111
8. Справочная книга о Екатеринославской епархии за 1913 г. – Екатеринослав, 1914. – 488 с. ; Spravochnaya kniga o Yekaterinoslavskoy eparkhii za 1913 g. – Yekaterinoslav, 1914. – 488 s.
9. Инглехарт Р. Постмодерн: меняющиеся ценности в изменяющемся обществе / Р. Инглехарт // Полис. – 1997. – № 4. – С. 16–17 ; Inglekhart R. Postmodern: menyuayushchiesya tsennosti v izmenyuayushchemsya obshchestve / R. Inglekhart // Polis. – 1997. – № 4. – S. 16–17
10. Наумова М. «Матеріалізм» і «постматеріалізм» як типи ціннісних преференцій населення України / М. Наумова // Соціокультурні ідентичності та практики / за ред. А. Ручки. – Київ : Ін-т соціології НАН України, 2002. – С. 185–195 ; Naumova M.

«Materializm» і «postmaterializm» як типу tsinnisnykh preferentsii naseleння Ukrainy / М. Naumova // Sotsiokulturni identychnosti ta praktyky / за ред. А. Ruchky. – Kyiv : In-t sotsiologii NAN Ukrainy, 2002. – S. 185–195

11. Ручка А. Динаміка ціннісних відданостей населення України: 1991–2000 роки / А. Ручка // Соціокультурні ідентичності та практики / за ред. А. Ручки. – Київ : Ін-т соціології НАН України, 2002. – С. 181–185 ; Ruchka A. Dynamika tsinnisnykh viddanostei naseleння Ukrainy: 1991–2000 roky / A. Ruchka // Sotsiokulturni identychnosti ta praktyky / за ред. А. Ruchky. – Kyiv : In-t sotsiologii NAN Ukrainy, 2002. – S. 181–185Ukrayiny`, 2002. – S. 181–185.

Стаття надійшла до редакції 05.05.2017

B. Slyuschynskyu

INFLUENCE OF THE POPULATION ETHNIC-NATIONAL COMPOSITION OF UKRAINIAN AZOV REGION ON THE FORMATION OF VALUABLE ORIENTATIONS OF THE MODERN REGION COMMUNITY

The article considers ethnic structure and ethnic-religious group formed on the territory of Ukrainian Azov. The author examines the factors that influenced the current state of religion in the region, ethno-cultural relations and search for identity. The author proves that as a result of these actions there takes place the process of structuring the mass consciousness of society.

In Ukrainian Azov, except Orthodoxy, Catholicism, Islam, believers played a significant role. In the Donetsk region old believers of Kursk, Voronezh and Mogilev provinces established Olkhovatka settlement in 1720. According to the National Census of 1897 in Slavyanoserbsky, Mariupol and Bahmutskiy regions there were 7370 believers. By the early 20th century of 3 thousand Vilhivky population 2614 people were old believers. In addition, in the Ekaterinoslav province there lived representatives of other movements of orthodox persuasion - bespopovtsy (28 in 2 villages of the region of Mariupol), spiritual Christians (dukhobors, molokans, (new Israelites) novoizrayiltyany).

The aim is to study the influence of the ethnic composition of the region, its influence on the formation of ethnic values and attitudes of contemporary Ukrainian population of Azov. To achieve it you need to solve the following problems:

1. to study ethno-national and ethno-confessional composition of the Ukrainian Azov in historical perspective;

2. to identify patterns of interaction between people of different nationalities and religions in the modern Ukrainian Azov region, influencing the values and attitudes of the population of the region.

It can be argued that:

- the value orientation and guidance have their own specifics;
- modern globalization processes, on the one hand, generate features of homogeneity, and on the other - they not only deprive the community of different living conditions prevailing in the region, but lead to articulation of the specific features of local-regional communities;

- social transformation that is now taking place in the world in general and in Ukraine in particular means that certain moral, aesthetic, religious, educational, pragmatic and other values may make a generalized basis for legitimate behaviour in a democratic society without considering that it is impossible to carry out effective management. All this is connected with the process of structuring modern mass consciousness that is happening in society.